

Rijksmuseum Twenthe

Het museum van de verbeelding

Visiedocument

Arnoud Odding, november 2012

Disclaimer

Het probleem van beleidsplannen is dat ze vaak nogal algemeen en goeddeels uitwisselbaar zijn. Het zijn meest opsommingen van ambities en van hele en halve voornemens. Plannen die richting moeten geven maar die de instelling vooral vastleggen. Zo'n soort plan hebben wij proberen te vermijden. Dit visiedocument heeft meer het karakter van een beginselverklaring en beschrijft de wortels van Rijksmuseum Twenthe; schetst een beeld van maatschappelijke en culturele ontwikkelingen en kijkt naar de kansen. Deze notitie is dus niet bedoeld als een spoorboekje voor de komende jaren maar als een inspiratiebron voor een avontuurlijke tocht. Van een spoorboekje dient zo min mogelijk afgeweken te worden, deze notitie is er vooral om de verbeelding te faciliteren. Later volgt een uitgewerkt meerjarenplan voor de periode 2013-2016.

Het museum van de verbeelding

1. Rijksmuseum Twenthe is het enige museum in noord en oost Nederland dat zo'n rijke collectie heeft dat het het complete verhaal van de kunst kan tonen. Daarenboven denkt en programmeert Rijksmuseum Twenthe vanuit het geheel van de Collectie Nederland. Rijksmuseum Twenthe is daarmee steunpunt en knooppunt in de nationale, museale infrastructuur.
2. Rijksmuseum Twenthe is het museum van de verbeelding. Het museum dat je meeneemt op een wonderlijke wandeling over de soms duizelingwekkende paden van kunst, cultuur en weten. Het is het museum van de verbeelding van onze ideeën, kennis, twijfels, verwonderingen en verwachtingen.
3. Rijksmuseum Twenthe draagt bij aan een innovatief en cultureel klimaat in het oostelijk landsdeel en werkt internationaal vanuit een regionaal netwerk.
4. Rijksmuseum Twenthe is het museum "voor de bezoeker die in de schone kunsten in plaats van bevestiging van het bestaande het ontregelende, verrassende en overrompelende zoekt".* Een pleisterplaats voor liefhebbers, kenners, toevallige passanten, gezinnen, genietters, doemdenkers, scholieren, ouderen, jongeren, tukkers en de rest.
5. Rijksmuseum Twenthe confronteert het heden met het verleden, in 36 zalen. De speelse kabinetten van de verbeelding. Het is een museum waar je kunt dwalen. Waar je komt voor de ene tentoonstelling en verrast wordt door een andere. Het museum kent geen vaste opstelling, maar blijft zich voortdurend veranderen en vernieuwen. Precies zoals de samenleving zelf, en de kunst natuurlijk.

*de slotwoorden van Atte Jongstra in zijn eerste concept voor de tentoonstelling "Paden naar het paradijs" die in mei 2013 op de plek komt van de vaste presentatie in de rechtereuleugel van het museum.

Uit het najaarsprogramma: *Spelen op de grens van het onmogelijke*

Spelen op de grens van het onmogelijke toont video's, interactieve installaties en computeranimaties van negen kunstenaars die studeerden aan kunstacademie ArtEZ, voorheen AKI, in Enschede. Allen rekken in hun werk de grenzen van de techniek om tot nieuwe vormen te komen. De video's, interactieve installaties en computeranimaties in de tentoonstelling laten de traditie van innovatie zien die kernmerkend is voor de Enschedese kunstacademie. Alle negen kunstenaars rekken in hun werk de grenzen van de techniek om zo tot nieuwe vormen te komen. 'Ieder medium heeft zijn eigen weerstand. In plaats van vasthouden aan hun oorspronkelijke doel, laten deze kunstenaars zich leiden door de 'storing' die nieuwe en onverwachte mogelijkheden biedt', aldus Pieter Baan Müller, gastcurator en docent mediakunst aan ArtEZ.

1. De Twentse collectie als deel van de Collectie Nederland

Rijksmuseum Twenthe is het enige museum in noord en oost Nederland dat zo'n rijke collectie heeft dat het het complete verhaal van de kunst kan tonen. Daarenboven denkt en programmeert Rijksmuseum Twenthe vanuit het geheel van de Collectie Nederland. Rijksmuseum Twenthe is daarmee steunpunt en knooppunt in de nationale, museale infrastructuur.

1.1 Jan Bernard van Heek en de zijnen

Sinds de opening van Rijksmuseum Twenthe in 1930 en eigenlijk al ruim daarvoor, heeft het museum gestaag gebouwd aan één van de breedste en rijkste collecties binnen de Collectie Nederland. Het museum heeft door de jaren heen belangrijke werken aangekocht, maar de sterkste motor achter de groei van de collectie was het mecenaat. Het museum is voortgekomen uit een initiatief van de Twentse textielabrikant Jan Bernard van Heek die zijn schilderijencollectie in een nieuw rijksmuseum in Enschede wilde onderbrengen. Het is te danken aan de vasthoudendheid van zijn familie dat dat museum er na zijn dood ook inderdaad is gekomen. In 1930 werd het museum aan de Lasondersingel geopend en de kern van het museum werd gevormd door de schilderijen van Jan Bernard van Heek.

1.2 Schenkingen, legaten, aankopen en bruiklenen

Sindsdien is de collectie voortdurend gegroeid, door strategische aankopen, door belangrijke schenkingen en door langdurige bruiklenen. De eerste directeur van het museum, ook een Van Heek, richtte zich op de aankoop van vooral laat-middeleeuwse kunstwerken. Familielid Gerrit Jan van Heek schonk het museum een nieuwe vleugel en een groot aantal intrigerende dierschilderijen. Er waren andere schenkingen zoals de collectie 17e en 19e eeuwse schilderijen van Jan Bernard Scholten of de collectie tekeningen van verzamelaar Karel Levisson. En verder zijn er natuurlijk de ongelooflijk rijke collectie 20e eeuwse kunst uit het depot VBVR en de schitterende collectie zilverwerk van de Martens-Mulder Stichting, om slechts enkele van de vele langdurige bruiklenen te noemen.

Door de schenkingen en legaten van mensen die gewend waren voorbij de grenzen van ons land te kijken is de collectie van Rijksmuseum Twenthe uitgegroeid tot een van de meest internationale van ons land. Of het nou middeleeuwse sculpturen of 20e eeuwse schilderijen zijn: de beste kunstenaars uit de lage landen worden getoond in een internationale context. Een ongebroken lijn, van de middeleeuwen tot en met de 21e eeuw. Het museum gebruikt die collectie om telkens nieuwe inzichten, gedachten en thema's uit te diepen.

1.3 De Collectie Nederland

Vooraf onder invloed van de verbeterde toegankelijkheid van de Nederlandse museumcollecties is het denken over de Collectie Nederland de laatste decennia sterk ontwikkeld. Door de digitalisering en de ontsluiting via internet worden de publieke collecties als het ware transparant. Tussen musea onderling en zelfs binnen het eigen museum zelf wordt het de medewerkers steeds duidelijker welke schatten er in de depots zijn opgeslagen. Voorzichtig

beginnen musea hun aankopen op elkaar af te stemmen en nog voorzichtiger begint het musea te dagen dat het in de toekomst niet meer gaat om 'wat je bezit' maar 'waarover je kunt beschikken'. De vanzelfsprekendheid van de vervlechting van de museale beheers- en behoudstaken en de presentatietaken begint langzaam te eroderen. Rijksmuseum Twenthe wil hierbij een voorhoederol spelen en ziet zichzelf als de plek in Noord- en Oost-Nederland waar gedacht en geprogrammeerd zal worden vanuit de totale rijkscollectie - de Collectie Nederland. Rijksmuseum Twenthe is daarmee regionaal steunpunt en belangrijk knooppunt in de nationale, museale infrastructuur.

1.4 Een licht ontregelende Kunst und Wunderkammer

Het Rijksmuseum Twenthe is een Kunst und Wunderkammer in de beste zin van het woord, met een internationale collectie van hoge kwaliteit en met een aantal fremdkörper die de unieke ontstaansgeschiedenis verraden en die het kunsthistorische perspectief op een prettige manier licht ontregelen. Een collectie die misschien te vergelijken is met de Sagrada Familia van Gaudi in Barcelona: van veraf een prachtige kathedraal, maar in zijn details en opbouw zeer uitzonderlijk en daarenboven het symbool van een project dat nog lang niet af is, misschien wel nooit af komt. Aan deze kathedraal zal Rijksmuseum Twenthe de komende jaren vasthoudend voortbouwen. Dat beleid van aankopen en stimuleren van mecenasen om hun collectie te schenken of in langdurig bruikleen te geven aan Rijksmuseum Twenthe en daarmee aan de Collectie Nederland zet het museum voort. Het mecenaat is één van de belangrijkste krachten van het museum.

Uit het najaarsprogramma: *Rewind* - Historiestuk versus cinema

Ordonnantie, Attitude en Affecten. Termen waar je niet direct aan denkt bij de actiescènes met Brad Pitt in *Troy*. Toch zijn het deze begrippen, afkomstig uit het 'Schilder-Boeck' van Karel van Mander (1604), die de hedendaagse cinematografie bepalen. Schikking van de figuren (ordonnantie), lichaamshouding (attitude) en het uitdrukken van emoties (affecten), liggen ten grondslag aan de beeldtaal van de moderne Hollywoodproducties. Deze 'succesformule' van Van Mander dient vandaag de dag hetzelfde doel als in de 17de eeuw: het verhaal en de emoties zo levendig mogelijk overbrengen. In de tentoonstelling *Rewind. De verbeelding van het verleden van Gerard de Lairese tot Brad Pitt* laat curator Maaïke Roozenburg zien hoe de formule van Van Mander zowel in historiestukken als in de hedendaagse film wordt toegepast. Roozenburg doet dat aan de hand van historiestukken uit het Mauritshuis en Rijksmuseum Twenthe en levensgrote filmbeelden uit Hollywoodfilms als *Troy* (2004)

2. Het museum van de verbeelding

Rijksmuseum Twenthe is het museum van de verbeelding. Het museum dat je meeneemt op een wonderlijke wandeling over de soms duizelingwekkende paden van kunst, cultuur en weten. Het is het museum van de verbeelding van onze ideeën, kennis, twijfels, verwonderingen en verwachtingen.

2.1 Kunst is verbeelding

Kunst is verbeelding, niets meer en niets minder. De verbeelding van de werkelijkheid zoals we denken dat die is of de verbeelding van wat zou kunnen zijn. Verbeelding is de meest unieke van al onze menselijke kwaliteiten en vaardigheden. De kunstenaar verbeeldt, net als de filosoof, de wetenschapper, de ingenieur, de ondernemer, de musicus, de dichter. Ja, ook de politicus vormt de wereld naar zijn werkelijkheid.

2.2 De revolutie in onze beeldcultuur

Ooit waren beelden en ook boeken uniek of in kleine oplage beschikbaar. Daarom gingen vorsten en later wetenschappers die schilderijen, die beelden, die boeken en die zeldzaamheden verzamelen. Musea en bibliotheken waren de plekken waar wij onze kennis over de wereld concentreerden. Maar met de komst van steeds meer nieuwe technologieën is het beeld overvloedig geworden. Vrijwel ieder beeld en vrijwel alle kennis is overal en onmiddellijk oproepbaar geworden. De technologische omwenteling in onze beeld- en kenniscultuur die al vele jaren gaande is is met de ontwikkeling van het internet en sinds kort met de nieuwste mobiele apparaten, in een disruptieve fase gekomen. Dit krijgt gevolgen die we nog moeilijk kunnen overzien. Maar dat die gevolgen voor musea en dus ook het Rijksmuseum Twenthe enorm zullen zijn is zonneklaar. Laten we kijken naar enkele gevolgen die zich nu al aftekenen.

2.3 Knagen aan de rafelranden van de professies

Musea zijn ontstaan uit onze wens de wereld te begrijpen, te kennen en naar eigen inzicht te modelleren. Te verbeelden dus. In de eerste musea werd getoond, gediscussieerd, werd wetenschap bedreven. Maar in de loop van de 19e en de 20e eeuw gingen mensen en musea zich steeds meer specialiseren. Niemand kon alle kennis van de wereld overzien. Overkoepelende wereldbeelden vielen in steeds kleinere brokken uiteen. En nu, aan het begin van de 21e eeuw, nu we bijkans verdrinken in beelden, meningen en kennis is er meer behoefte dan ooit om de vakgebieden en de denkbeelden weer met elkaar te verbinden. Behoefte om de vragen van de kunstenaar te verbinden met de ideeën van de wetenschapper; om de analyse van de filosoof te confronteren met de werkelijkheid van de ondernemer. Het Rijksmuseum Twenthe zal knagen aan de rafelranden van de professies.

2.4 Rijksmuseum Twenthe is een denktank en een trendtank.

Dagelijks komen er honderden of duizenden beelden op ons af. Daardoor zijn wij vele malen vaardiger om snel beelden te lezen, te vergelijken en te interpreteren dan onze voorouders. Er wordt zelfs geklaagd dat het beeld het woord verdringt. De keerzijde voor musea, van de overvloedige aanwezigheid van beelden, is dat de meest bijzondere beelden steeds gewoner lijken

te worden. Wat is nog de betekenis van een specifiek werk? In musea draait het om de context die je aan de beelden geeft en het verhaal dat je er mee vertelt. Musea kunnen zich onderscheiden door de betekenis, de verbanden waarin je de werken plaatst. Daarom wil het Rijksmuseum Twenthe verbazen, verrassen en soms ook onregelen. Rijksmuseum Twenthe is een denktank en een trendtank.

2.5 Het kunstmuseum.

Meer nog dan andere soorten musea hebben de kunstmusea zich in de afgelopen vijftig jaar ontwikkeld tot bolwerken van deskundigen. De kunst was immers autonoom en als kunst autonoom is dan wordt het voor leken lastig om nog mee te praten. Kunst reageerde op kunst en je moest veel weten om de intellectuele en beeldende verwijzingen in 'het discours' nog te kunnen begrijpen. De deskundigen zeiden dat het publiek beter moest kijken, maar dat was vooral een teken van onvermogen zich tot het publiek te verhouden. Als kunst betekenis wil hebben voor bredere publieksgroepen dan zal het actief de dialoog moeten zoeken. Als kunst weer een werkzaam bestanddeel wil zijn dan dient het zich te verhouden tot wat er in de samenleving gebeurt en het kunstmuseum kan de context geven en de ruimte voor het debat. Rijksmuseum Twenthe vernieuwt daarmee niet alleen zichzelf maar kan zo een voorbeeld zijn voor de andere met hun identiteit worstelende kunstmusea. Het museum is podium én werkplaats voor nieuwe inzichten en nieuwe beelden.

Uit het najaarsprogramma: *Het ideaal als werkelijkheid*.

Landschappen uit het Mauritshuis en Rijksmuseum Twenthe.

In de 17de en 18de eeuw leken er twee typen landschappen te bestaan: het geïdealiseerde en het natuurgetrouwe. Maar klopt dit beeld wel? De tentoonstelling laat zien dat ook de zogenaamde realistische schilder zijn taferelen samenstelde volgens zijn eigen idealen.

Wie het landschapsstuk uit de 17de en 18de eeuw nader bekijkt, ziet grofweg twee typen: het geïdealiseerde en het ogenschijnlijk natuurgetrouwe. Volgens de overlevering kiest een kunstenaar in een geïdealiseerd landschap de fraaiste delen uit de natuur om een volmaakt geheel samen te stellen. Een naturalistisch kunstenaar kopieert de natuur letterlijk, inclusief al haar onvolmaaktheden.

Deze tegenstelling was aanleiding voor idealiserende kunstenaars, die vonden dat zij zich door het gebruik van hun krachtige verbeelding sterk onderscheidten van hun louter kopiërende collega's, hun eigen werk aanzienlijk hoger in te schalen. Maar dit beeld klopt niet. Want ook de zogeheten realistische schilder selecteerde en stelde taferelen samen volgens zijn eigen idealen. Iedere kunstenaar maakte schetsen om deze in zijn atelier als een photoshopper *avant-la-lettre* te combineren tot een tafereel dat er 'waarschijnlijk' uitzag.

3. Het netwerkmuseum

Rijksmuseum Twenthe draagt bij aan een innovatief en cultureel klimaat in het oostelijk landsdeel en werkt internationaal vanuit een regionaal netwerk.

3.1 Betekenis voor de samenleving

Rijksmuseum Twenthe wil zich de komende jaren ontwikkelen tot een netwerkmuseum. Een netwerkmuseum is een museum waar alle activiteiten en alle werkzaamheden gericht zijn op het leggen van verbindingen met de samenleving. Het verschil met traditionele musea is groot. Traditionele musea definiëren zich in relatie tot hun vakgebied. Zo zijn er kunstmusea, geschiedenismusea, volkenkundige musea, etc. Netwerkmusea daarentegen definiëren zich in relatie tot de betekenis die ze voor de samenleving willen hebben.

Om dat netwerkmuseum te worden zal Rijksmuseum Twenthe de nu al aanzienlijke maatschappelijke banden versterken. Het museum beschikt over een kring van ruim 1.700 vrienden en een businessclub van bijna 50 leden. Het museum is voortgekomen uit het mecenaat en is door de jaren gegroeid door het mecenaat. In de komende jaren zal Rijksmuseum Twenthe veel energie steken om deze en andere banden met mensen en instellingen te versterken.

3.2 Globaal en lokaal

Door de beschikbaarheid van beelden en kennis in het digitale domein lijkt de wereld piepklein geworden. Maar in de 'global village' voelen velen zich verloren. Mensen hebben de behoefte zich ook lokaal of regionaal te binden. En musea? Die zie je zoeken naar hun natuurlijke achterban. De mensen voor wie zij betekenis kunnen hebben. Een netwerkmuseum gaat over de betekenis die het museum voor en met haar netwerk weet te creëren. Een netwerkmuseum is pas een netwerkmuseum als ook de leden en vrienden en vrijwilligers en passerende liefhebbers beginnen bij te dragen aan het netwerk, bij te dragen aan de waarde voor allen. Het betekent ook dat in een netwerkmuseum elke dag wat te doen is. Niet alleen tentoonstellingen, maar ook cursussen, concerten, gesprekken, salons, vertoningen en noem maar op. Een netwerkmuseum is een plek waar je je thuis voelt en graag terugkomt en waar je zelf aan bijdraagt.

3.3 Roombeek kruispunt van kunst en technologie

Rijksmuseum Twenthe ligt aan de rand van Roombeek, de wijk die in 2000 werd verwoest door de vuurwerkramp. Sindsdien is de wijk weer opgebouwd en tegenwoordig wordt Roombeek internationaal gezien als een inspirerend voorbeeld van verbeeldingsvolle stadsontwikkeling. Roombeek is de thuisbasis voor vijf kunst- en cultuurinstellingen die samen willen werken op het kruispunt van kunst en technologie: ArtEZ Art & Design, TETEM Kunstruimte, TwentseWelle, Concordia en Rijksmuseum Twenthe. Langs de rand van de wijk is een groot aantal creatieve en technologisch geavanceerde bedrijven gevestigd en op minder dan twee kilometer afstand vind je zowel Saxion Hogeschool als de Universiteit Twente.

3.4 Innovatie en creativiteit

Met haar universiteit, hogescholen, kunstacademie, conservatorium, technologische startups is Enschede een jonge kennisstad, een stad waar innovatie en creativiteit boven aan de agenda staan. Twenthe heeft echter wel moeite om die creatieve klasse vast te houden nadat ze zijn

afgestudeerd. Het westen van het land blijft trekken. Er is de regio veel aan gelegen om deze mensen voor de streek te behouden. Ze zorgen voor vernieuwing en uiteindelijk voor werkgelegenheid in een gebied dat het traditioneel moest hebben van veel laaggeschoolde arbeid. Rijksmuseum Twenthe wil bijdragen aan een rijk cultuurklimaat in het oosten van het land waardoor mensen zich hier thuis voelen en blijven voelen. Het museum draagt bij aan een innovatief en cultureel klimaat in de regio en werkt internationaal vanuit een regionaal netwerk.

Uit het najaarsprogramma: *Herfsttooi 2.0 - Festival van de verbeelding*.

Rijksmuseum Twenthe organiseerde op 13 en 14 oktober de eerste editie van *Herfsttooi 2.0*. In twee dagen tijd bezochten 3.200 mensen dit gloednieuwe festival met activiteiten rond kunst & wetenschap, techniek & filosofie, beeld & geluid en eten & drinken.

Een netwerkmuseum staat er niet van de ene op de andere dag. Een netwerk is een web dat je draadje voor draadje moet weven. De spin die het web weeft werkt niet met een exacte blauwdruk. Vanachter zijn bolle spinneogen volgt hij een paar globale principes. Maar vanuit die principes weet hij telkens een nieuw en functioneel web te bouwen. Wat zijn de principes van het netwerk dat Rijksmuseum Twenthe de komende jaren gaat bouwen? Wat zijn de kwaliteiten uit het verleden die het museum hebben gemaakt tot wat het vandaag is? Waar is het minder goed gegaan? Alleen een nauwkeurige ontleding van het oude web en

de behoeftes van vandaag kan ons de regels geven waarmee we het nieuwe web kunnen bouwen.

Met die ontleding zijn we gelijk begonnen met een tweedaags festival voor kunst en wetenschap, technologie en filosofie en eten en drinken. In dit festival van de verbeelding boden wij een podium aan sterk uiteenlopende vernieuwende en creatieve krachten uit vooral de regio. Van kunstenaars die net zijn afgestudeerd aan de kunstacademie tot een hoogleraar in de robotica; van de in Enschede gevestigde Nationale Reisopera tot een student die de symfonie der zuchten schreef; van de producent van de zogenaamde bunkerkazens tot een filosoof in de vervreemding en van een modeshow tot een hiphop-performance.

Rijksmuseum Twenthe hield dus twee dagen open huis en tijdens die twee dagen hebben we mensen uitdrukkelijk gevraagd wat hun verwachtingen van het museum zijn. Hoe kijken zij aan tegen het museum? Wat zijn hun ideeën, hun verhalen? Herfsttooi 2.0 was in meerdere opzichten een inventarisatie. Een inventarisatie van creatieve krachten in de regio en een inventarisatie van behoeften en kansen. Op basis van die inventarisatie zal het museum in 2013 een heel jaar gaan experimenteren met een uitgebreid programma van activiteiten dat verbindingen legt tussen mensen en groepen: lezingen, cursussen, reizen, debatten, studieclubs, educatie, salons, etc. etc. Dat programma moet leiden tot nieuw maatschappelijk draagvlak.

4. Pleisterplaats

Rijksmuseum Twenthe is het museum ‘voor de bezoeker die in de schone kunsten in plaats van bevestiging van het bestaande het ontregelende, verrassende en overrompelende zoekt’. Een pleisterplaats voor liefhebbers, kenners, toevallige passanten, gezinnen, genietters, doemdenkers, scholieren, ouderen, jongeren, tukkers en de rest.

4.1 *Ons Rijksmuseum*

Rijksmuseum Twenthe is Ons Rijksmuseum. Daarmee bedoelen we niet alleen dat het museum activiteiten organiseert voor heel de regio maar ook dat het museum een nationale tentoonstellingsfunctie vervult. Rijksmuseum Twenthe zal zich - gebruikmakend van de Collectie Nederland - ontwikkelen tot een flexibele tentoonstellingsorganisator voor een nationaal en internationaal publiek. Daarnaast zal het museum voortdurend activiteiten organiseren en faciliteren voor een voornamelijk regionaal publiek. Rijksmuseum Twenthe is Ons Rijksmuseum als ook de bezoekers uit de Randstad en uit het noorden en zuiden terugkomen naar Enschede omdat Rijksmuseum Twenthe ook hun Rijksmuseum is.

4.2 *Het ontregelende, verrassende en overrompelende*

De mogelijkheid om internationaal vernieuwende dingen te doen op een podium met een duidelijke regionale binding biedt het Rijksmuseum Twenthe enorme kansen zich te ontwikkelen tot een waar netwerkmuseum, een ontmoetingsplek. Maar voor wie is dat Rijksmuseum Twenthe? Wie mogen er komen? Wie zien we er graag? Dat zijn rare vragen want hoe kun je daar nou in kiezen? Rijksmuseum Twenthe doet niet aan doelgroepen. Iedereen die zich aangesproken voelt door de beschrijving van de bezoeker - “die in de schone kunsten in plaats van bevestiging van het bestaande het ontregelende, verrassende en overrompelende zoekt” - die behoort tot de doelgroep. Dat kunnen ouderen zijn en jongeren, liefhebbers en passanten. Voor al die mensen wil het museum een pleisterplaats zijn.

4.3 *Maar wat is een pleisterplaats?*

Dat is een plek waar je op je reis tot rust komt. Een plek waar je aan kunt sterken, waar je fourageert en waar je je amuseert. Daarom stellen wij ons lekkere banken voor in het museum, waar je rustig naar de werken aan de wanden kunt kijken en stiekem naar de mensen om je heen. Een museum waar je gewezen wordt op de mogelijkheid om een werk net even anders te bekijken of een vraag net iets anders te beschouwen. Want zoals het de beweging in je blikveld is die je aandacht trekt, zo helpen de verrassing, de ontregeling en de overrompeling om anders te zien.

4.4 *Gastvrij*

Rijksmuseum Twenthe is gebouwd naar het voorbeeld van een klooster, compleet met galerijen waar de bezoeker al het fraais kon overpeinzen. Maar zoals de ooit zo gesloten kloostergemeenschappen hun habijt hebben afgelegd en hun deuren naar de buitenwereld hebben geopend zo transformeert het museum zich van een gesloten kunstenbastion in een open en

gastvrij binnenhof. De museum-entree is er om bezoekers naar binnen te 'lokken'. Fysieke en psychologische barrières worden opgeruimd om de bezoeker gastvrij te onthalen. Buitenmuren verraden de inhoud van het gebouw en medewerkers herken je niet aan een grijs uniform maar aan kleurige trui of shirt.

4.5 Een museum waar je bij wilt horen

Rijksmuseum Twenthe wil een pleisterplaats zijn waar je zinnen geprikkeld worden en waar je hoofd tot rust komt. Tijdens je wandeling door het museum kom je langs het café, waar je een glas wijn drinkt, een biertje of een hoge thee. Rijksmuseum Twenthe wil een museum zijn waar je graag terugkomt. Zowel als bezoeker, als medewerker, als vrijwilliger en als vriend. Een museum dus, waar je bij wilt horen.

Uit het najaarsprogramma: *De drie smaken van Jop. Dilemma's van een kunstkenner*

Hoe kijkt een veilingman, kunsthistoricus en een kunstliefhebber tegen een museale collectie aan? Chairman Jop Ubbens van veilinghuis Christie's maakt met drie 'brillen' op zijn keuze uit de collectie beeldende kunst en kunstnijverheid uit de periode 1850-1950 van Rijksmuseum Twenthe. Met *De drie smaken van Jop* laat Ubbens zien dat er uiteenlopende manieren zijn waarop men een kunstwerk kan waarderen. Het publiek kan Ubbens' soms bijzonder lastige afwegingen volgen in de toelichting bij de getoonde werken en wordt geprikkeld mee te denken en eigen keuzes te maken.

5. Programma

Rijksmuseum Twenthe confronteert het heden met het verleden, in 36 zalen. De speelse kabinetten van de verbeelding. Het is een museum waar je kunt dwalen. Waar je komt voor de ene tentoonstelling en verrast wordt door de andere. Het museum kent geen vaste opstelling, maar blijft zich voortdurend veranderen en vernieuwen. Precies zoals de samenleving zelf, en de kunst natuurlijk.

5.1 Ieder resultaat geeft richting aan een volgend doel

Het zijn mooie ambities. Maar hoe ga je dat doen: de mensen ontregelen, verrassen en overrompelen? Hoe wordt je die denk- en trendtank? Hoe kun je door blijven bouwen aan die panoptische kunstcollectie? En bovenal, hoe wordt je die pleisterplaats voor liefhebbers, vrienden, zakenvrienden en toevallige passanten? Dit visiedocument is niet bedoeld om daar het definitieve antwoord op te geven. Niet voor niets is al op de eerste pagina een disclaimer opgenomen die zegt dat deze notitie niet bedoeld is als een spoorboekje die de toekomst voorspelbaar maakt maar als een inspiratiebron voor een avontuurlijk bestaan. Een software-ontwikkelaar zou zeggen dat Rijksmuseum Twenthe een permanente bèta status nastreeft, waarbij ieder resultaat helpt richting geven aan een volgend doel.

5.2 Tentoonstellingen zijn kijkmachines

In een museum draait het om de verwondering over de wereld en in een kunstmuseum draait het vervolgens om de verbeelding die wij aan die verwondering geven. Het belangrijkste instrument dat een kunstmuseum daarbij heeft is de tentoonstelling. Tentoonstellingen concentreren of isoleren beelden en stellen ons daardoor in staat om anders waar te nemen. Tentoonstellingen bieden een context aan de kunstwerken; ze lichten er één of enkele betekenissen uit en vergroten die. Tentoonstellingen zijn eigenlijk kijkmachines, net als telescopen of microscopen. Ze laten je anders kijken, beter waarnemen. Tentoonstellingen maak je voor mensen. Het lijkt zo voor de hand liggend maar als er onvoldoende publiek voor is dan heb je een product gemaakt waar geen behoefte aan is. Het heeft onvoldoende betekenis, of in moderne termen, onvoldoende toegevoegde waarde.

5.3 Vijf of zes tentoonstellingen tegelijkertijd

Rijksmuseum Twenthe kent geen vaste presentatie meer. Heel het gebouw wordt gebruikt om telkens nieuwe verbeeldingen in het spotlicht te zetten en telkens andere uitsnedes uit de eigen collectie en de Collectie Nederland te tonen. Voortdurend zullen in het museum vijf of zes tentoonstellingen gelijktijdig te zien zijn. De ene tentoonstelling staat een paar maanden en de andere misschien wel twee jaar. Samen vormen de tentoonstellingen een kleurrijk en speels palet van onze verbeelding.

5.4 Podium voor de verbeelding

Pas in de loop van de 20e eeuw zijn de steeds sneller wisselende tentoonstellingen de belangrijkste verschijningsvorm van musea voor een steeds breder publiek geworden. Nu de overheid terugtreedt zie je musea zich in toenemende mate richten op hun natuurlijke achterban. En vooral voor die achterban organiseert het museum allerlei activiteiten. Rijksmuseum Twenthe organiseert eenmaal per jaar Herfsttooi, een tweedaags festival dat geheel in het teken staat van kunst en wetenschap in Twente. Daarnaast wil Rijksmuseum Twenthe, samen met een logische partner, regelmatig de Twentse Salon voor kunst, literatuur en filosofie organiseren. Zoals het een netwerkmuseum betaamt zal voor iedere activiteit samengewerkt worden met een partner. Rijksmuseum Twenthe zal bij voortduring het toneel zijn van debatten, lezingen, rondleidingen, cursussen, vertoningen, proeverijen en noem maar op.

5.5 Educatie en de werkplaats van de verbeelding

Zelfs (of juist) in zijn meest conceptuele vormen is kunst expressie. Verbeelden is je uitdrukken. In Rijksmuseum Twenthe draait het om de vragen wat er uitgedrukt wordt en hoe en waarom en welke betekenissen dat voor ons nu kan hebben. Daarom zijn de educatieve programma's, zowel die voor scholen als voor individuele bezoekers, gericht op scherper waarnemen en op het zelf verbeelden. Rijksmuseum Twenthe zal een grote zaal, halverwege het museum, inrichten als werkplaats van de verbeelding waar mensen zelf aan de slag kunnen met tekenen, fotograferen, filmen, monteren. In die werkplaats van de verbeelding worden allerlei cursussen gegeven of je kunt er geheel zelfstandig aan de slag.

5.6 Het netwerkmuseum en de kansen op het wereldwijde web

Rijksmuseum Twente is een netwerkmuseum: een museum dat voor al zijn tentoonstellingen en activiteiten samenwerkt met externe partners en dat een grote achterban heeft van mensen en instellingen die gebruik maken van het museum.

Dat betekent dat het museum een intensieve persoonlijke betrokkenheid moet plegen aan buitengewone efficiëntie. En daar komt het digitale museum om de hoek kijken. De website is de hub waar mensen naar toe gaan voor de tentoonstellingen en activiteiten; waar ze de collectie kunnen bekijken en waar ze de meest aansprekende verhalen vinden over kunst uit binnen- en buitenland. De website is ook een journalistieke plek voor de denk- en trendtank die het museum is. Tot slot is de website het loket om je aan te melden voor activiteiten en producten van het museum en als zodanig de voorkant van het volledig geautomatiseerde logistieke proces aan de achterkant.

Achter Rijksmuseum Twenthe ligt een dikke zwerfkei van meer dan 28 ton. Dat solide blok graniet is in 1930 met de hulp van velen over een smal spoorlijntje vanaf de Lonnekerberg naar Enschede vervoerd. Bijna zestig jaar lag die steen voor de ingang van het museum. Maar bij een grote verbouwing is hij naar achteren verhuisd. Toch is die kei het symbool van Rijksmuseum Twenthe. Geschonken door de “vrienden van den stichter” van dit museum staat er in gebeiteld. Die stichter en eerste mecenas van Rijksmuseum Twenthe, was de Enschedese textielfabrikant Jan Bernard van Heek. Waarom moest die steen naar het museum? Wat betekende die zwerfkei voor de vrienden van Van Heek? Hoe kwam die op de Lonnekerberg terecht en wat heeft hij met het museum te maken? Alles! Want musea zijn plaatsen waar wij wonderen en zeldzaamheden verzamelen en bestuderen. Die Twentse zwerfkei staat symbool voor onze verwondering over de wereld. En bedenk: alle verbeelding begint met de verwondering. Daarom hoort die steen vóór het museum te liggen - vóór het museum van de verbeelding.

Rijksmuseum Twenthe

Het museum van de verbeelding is een ondernemend museum...

Ondernemingsplan

Arnoud Odding, november 2012

Inhoud

Introductie

1. De mensen
2. Het programma
3. De branding

Introductie

Tot voor enkele jaren werden musea gezien als nutsvoorzieningen die grotendeels door de overheid werden gefinancierd. Rijksmuseum Twenthe was hierop geen uitzondering. De grote maatschappelijke veranderingen van de afgelopen decennia hebben de discussies over doel en financiering van musea echter in een stroomversnelling gebracht. Mede als gevolg van deze maatschappelijke ontwikkelingen is Rijksmuseum Twenthe actief op zoek gegaan naar nieuwe financieringsbronnen en maatschappelijk draagvlak. De vriendenkring is gegroeid van minder dan 1.000 in 2003 tot 1.700 vrienden anno 2012. Ook de businessclub waarmee het museum in 2011 begon heeft zich in korte tijd ontwikkeld tot een bloeiende kring van maar liefst 47 bedrijven. Het percentage eigen inkomsten is tussen 2003 en 2011 gegroeid van 16,2% naar 44,5%. De huur waarop het museum geen greep heeft is hier niet in meegerekend. Ondanks deze positieve ontwikkelingen is Rijksmuseum Twenthe in 2012 in zwaar weer gekomen omdat de Rijksoverheid de exploitatiesubsidie met ingang van 2013 wil halveren. Het grote tekort dat hierdoor ontstaat heeft het museum door diverse, soms pijnlijke, ingrepen terug kunnen brengen tot ruim € 550.000. Daarvoor dient een structurele oplossing gevonden te worden.

Vanaf de zomer van 2012 heeft Rijksmuseum Twenthe gewerkt aan de ontwikkeling en optimalisering van nieuwe verdienmodellen. Directie en Raad van Toezicht concludeerden dat het museum in de komende jaren aanzienlijk zal moeten groeien om duurzaam te kunnen blijven voortbestaan. Ten opzichte van het ijkjaar 2010, toen het museum circa 40.000 bezoekers trok, wil het museum doorgroeien naar 80.000 bezoekers in 2016. Dat kan alleen als er beduidend meer wordt geïnvesteerd in tentoonstellingen, activiteiten en promotie. In de meerjarenbegroting is hierin voorzien. Per bezoeker zal de omzet uit recette, horeca-opbrengsten en winkelverkopen ook fors moeten stijgen. En daarnaast zullen de opbrengsten uit fondsen-/sponsorwerving flink moeten groeien. Dit is alleen realistisch indien een structurele oplossing wordt gevonden voor het tekort dat veroorzaakt is door de korting op het museumbudget dat door het vorige kabinet is doorgevoerd.

1. De mensen

De mensen waarop Rijksmuseum Twenthe zich richt delen een verwachtingspatroon. Immers, Rijksmuseum Twenthe is het museum “voor de bezoeker die in de schone kunsten in plaats van bevestiging van het bestaande het ontregelende, verrassende en overrompelende zoekt”. In het visiedocument “Museum van de verbeelding” staat verder geschreven: “Een pleisterplaats voor liefhebbers, kenners, toevallige passanten, gezinnen, genietters, doemdenkers, scholieren, ouderen, jongeren, tukkers en de rest.”

Een kenmerk van de tegenwoordige netwerksamenleving is dat de oude scheidlijnen tussen de vakgebieden er steeds minder toe doen omdat mensen toegang hebben tot oneindig veel kennis. Specialisten gaan op zoek naar de rafelranden van hun eigen vakgebied en zoeken inspiratie in aanpalende gebieden en komen zo tot nieuwe verbeeldingen. Rijksmuseum Twenthe gaat op zoek naar die rafelranden en speurt naar inspiratie vanuit andere vakgebieden. Verbeelding is het werkzame bestanddeel van onze cultuur, en rond dit werkzame bestanddeel wil Rijksmuseum Twenthe mensen verbinden. Het museum wil een podium en pleisterplaats zijn voor allen die zich willen uiten; laten verrassen of overrompelen. Daarom is het Museum van de verbeelding een ‘netwerkmuseum’. Een netwerkmuseum is een museum waar alle activiteiten en alle werkzaamheden gericht zijn op het leggen van verbindingen met de samenleving, zowel lokaal, als regionaal, als nationaal, als internationaal.

Met het zeer diverse tentoonstellingsprogramma (zie hoofdstuk 2) richt Rijksmuseum Twenthe zich op een landelijk publiek van de vaak wat meer ‘ervaren museumbezoekers’. Door de brede programmering en de op content-marketing (zie hoofdstuk 3) gerichte promotie-campagnes zal een divers geïnteresseerd publiek worden getrokken. Een bezoeker die komt voor de ene tentoonstelling wordt verrast door de andere.

Naast de op een landelijk publiek gerichte tentoonstellingen zal Rijksmuseum Twenthe een ambitieus activiteitenprogramma ontwikkelen. Van cursussen, tot debatten, van educatieve projecten tot schilderklassen en van activiteiten met wijkbewoners tot experimenten met hoogleraren. Dit activiteiten-programma zal gericht zijn op een breed samengesteld regionaal publiek. Rijksmuseum Twenthe wil “Ons Rijksmuseum” zijn en richt zich dus op alle inwoners uit de regio. Maar altijd: ontregelend, verrassend en overrompend!

Het museum richt zich daarnaast op de veelal wat jongere mensen die zich graag willen verbinden met de denk- en trandtank die het museum wil zijn. Mensen die aan het einde van de middag voor een uur naar een lezing of een discussie gaan, of op zondagmiddag onder het genot van drankje een presentatie willen meemaken. Dit alles onder het motto: vernieuwen zonder te vervreemden.

Het activiteitenprogramma is natuurlijk ook sterk gericht op de vrienden en de leden van de businessclub en hun achterbannen. Het museum zal daar een actief wervings- en diversificatiebeleid voor ontwikkelen. Daar zit een groot deel van het potentiële draagvlak voor het museum en daar is de beoogde groei mee te realiseren, zowel maatschappelijk als uiteindelijk financieel. In het nieuwe museum komt circa 50% van de bezoekers in eerste instantie vanwege een tentoonstelling en 50% komt in eerste instantie om een activiteit mee te maken. Maar mensen die activiteiten bezoeken zien natuurlijk ook de tentoonstellingen en andersom.

2. Het programma

2.1 Tentoonstellingsbeleid

Rijksmuseum Twenthe zal in de komende jaren een avontuurlijk en innovatief tentoonstellingsbeleid voeren. Het hele gebouw zal gebruikt worden voor meer of minder snel wisselende presentaties. De oude situatie waarin een vaste presentatie wel 15 jaar ongewijzigd blijft zal dus niet meer voorkomen. Sommige tentoonstellingen zullen slechts twee maanden staan, andere tot wel maximaal twee jaar. In het museum zullen voortdurend tussen de vier en de zes zeer gevarieerde tentoonstellingen te zien zijn. Er zullen altijd zowel tentoonstellingen met oude kunst als tentoonstellingen met de nieuwste kunst te zien zijn. Zo kan een gevarieerd publiek getrokken worden. Als je voor de ene tentoonstelling komt dan wordt je vanzelf ook geconfronteerd met de andere tentoonstellingen.

Wat dat betreft zal het tentoonstellingsbeleid overeenkomsten vertonen met het uitermate succesvolle tentoonstellingsbeleid van het Haags Gemeentemuseum waar het de mix van oud en nieuw en verschillende soorten thema's zijn die een breed publiek aantrekt. Regelmatige bezoekers aan Rijksmuseum Twenthe treffen dus telkens wat nieuws aan en mensen die eens in de twee jaar komen vinden een geheel vernieuwd museum.

Zoals bij ieder project geldt ook hier dat we altijd zoeken naar samenwerkingspartners. Als er voor een bepaald project geen samenwerkingspartner te vinden is dan kan dat een teken zijn dat het museum dat project eigenlijk niet zou moeten doen.

Ieder jaar zal Rijksmuseum Twenthe twee grote en circa vier kleinere en middelgrote tentoonstellingen organiseren. Vanwege de lange voorbereidingstijd die grote tentoonstellingen vereisen zal in 2013 één grote tentoonstelling en circa vijf kleinere en middelgrote tentoonstellingen worden gerealiseerd.

2.2 Voorlopig programma

2013 Grote tentoonstellingen

- *Paden naar het paradijs*, met gastcurator Atte Jongstra. Volgens de Schrift komt de mensheid er vandaan, volgens velen gaan we er naar toe. Paradijs, hemel, hoe men het maar noemt. Het Paradijs is de ideale, eeuwige wereld, maar hoe ziet het er daar eigenlijk uit? En hoe kom je er terecht? Rijksmuseum Twenthe vroeg schrijver Atte Jongstra zich het Paradijs voor te stellen, in een hemelsbrede keuze uit de museumcollectie en de Collectie Nederland, aangevuld met recent werk van hedendaagse kunstenaars. De expositie *Paden naar het Paradijs* zal een nieuwe opstelling van de bestaande museuminrichting teweeg brengen. Oude werken zullen in een geheel nieuwe setting worden getoond, en zich in confrontatie met onbekende museumstukken of 'buitenwerk' van een geheel andere kant laten zien.

2013 Middelgrote en kleinere tentoonstellingen

- *Parallele werelden* (werktitel). Tentoonstelling naar aanleiding van de internationale conferentie Bridges in Enschede over kunst en wiskunde. Samenwerking met Qua Art Qua Science. Werk van vier kunstenaars die door vasthoudend onderzoek geleidelijk hun eigen, parallele universum hebben gecreëerd. De universa van M.C. Escher, Rinus Roelofs, Maria Blaisse en Theo Jansen.
- *Aert Schouman* i.s.m. Dordrechts Museum. Over de relatie tussen beeldende kunst en wetenschap in de 18e eeuw. Tentoonstelling met circa 60 aquarellen van vogels, zoogdieren en

planten van de hand van schilder-tekenaar Aert Schouman. De observerende kunstenaar valt bij Schouman samen met de studerende geleerde.

- *Bart Hess* is een jonge Nederlandse kunstenaar/ontwerper die een voortdurend onderzoek doet naar de menselijke huid. Bart Hess construeert, implanteert en transformeert. Hij bedekt en legt bloot. Bart Hess werkte ondermeer samen met Iris van Herpen, Walter van Beirendonck en Lady Gaga. In deze tentoonstelling zal een overzicht te zien zijn van zijn ruimtelijke werk en zijn videowerken.
- Tentoonstelling in het kader van de *Twente Biënnale - Identifying Europe*
- *n.t.b.*

2014 Grote tentoonstellingen

- *Alexander Roslin* i.s.m. Nationalmuseum Stockholm. Met twintig topstukken van de grootste 18e eeuwse portretschilder uit de gouden eeuw van Zweden. De schilderijen komen uit het Nationalmuseum in Stockholm dat zijn belangrijkste meesterwerken ter beschikking stelt, waaronder *De dame met de voile* (zijn vrouw Marie-Suzanne Giroust), *Portret van Gustav III* (1746-1792), de armband van de vrijheid dragend), *Zoie Ghika* (?-circa 1830), prinses van Moldavië en *Portret van Claude-Joseph Vernet* (1714-1789)). De overige werken komen uit de musea van Malmö en Gothenburg en uit Rijksmuseum Twenthe zelf.
- *Het Huis van Heek* (werktitel) i.s.m. ondermeer TwentseWelle en Naturalis in Leiden. De familie Van Heek heeft een ongelooflijk grote invloed gehad op de ontwikkeling van Twente. Als textielindustriëlen natuurlijk, maar ook als beschermers van kunst en erfgoed. De Medici van Twente... In TwentseWelle en Rijksmuseum Twente komt een tweeluik waar de cultuurhistorische en de kunsthistorische betekenis van de Van Heeks uitgebreid getoond zal worden. Een speciale plek is er voor de meer dan 130 dierschilderijen die tientallen jaren het depot van Rijksmuseum Twenthe niet uit zijn geweest. Deze laatste (deel)tentoonstelling zal mogelijk internationaal gaan reizen.

2014 Middelgrote en kleinere tentoonstellingen

- een tweetal kleinere tentoonstellingen over de verbeelding van mens en dier door de eeuwen heen. De verandering van de mens die als enig bezielde wezen boven de natuur staat naar de mens die zich realiseert tot de fauna te behoren maar zijn gedrag daar nog niet op aanpast.
- *Portret van een meisje in het blauw* door Johannes Verspronck is één van de meesterwerken in Rijksmuseum Amsterdam. Haar beide ouders bevinden zich in Rijksmuseum Twenthe. In 2013 en 2014 worden de twee ouderportretten gerestaureerd in een samenwerkingsproject tussen Rijksmuseum Amsterdam en Rijksmuseum Twenthe. Als ze weer opgeknapt zijn krijgen ze eenmalig bezoek in Enschede van hun dochter in het blauw.
- *n.t.b. diverse jonge kunstenaars en vormgevers* die werken op het grensvlak van kunst en technologie, o.a. in samenwerking met Universiteit Twente.

2015 Grote tentoonstellingen

- *De collectie Depot VBVR*. Een grote overzichttentoonstelling van de collectie Art & Project. In 2015 zal de al jaren lopende inventarisatie van deze internationale collectie gereed zijn. Geprobeerd zal worden om naast de grote tentoonstelling in Enschede, kleinere presentaties van dit werk te realiseren in het MOMA New York, Boijmans Rotterdam, Kröller-Müller Otterlo en Gemeentemuseum Rotterdam die ook schenkingen en bruiklenen uit dezelfde collectie hebben ontvangen.

- *Sturm und Drang* (werktitel). Mede naar aanleiding van de 75e verjaardag van Jan Cremer. Jonge mensen hebben door de eeuwen heen onvrede gevoeld met de bestaande toestand. Met veel bombarie zaken aan de orde gesteld. Dat was al in de 18e eeuw zo met de pre-romantische dichters van de Sturm und Drang beweging. Dat was zo met de impressionisten, met de futuristen, met de vijftigers (Cobra en ook Cremer c.s.) en later met Punk om maar een paar dwarsstraten te noemen. Een schitterende overzichtstentoonstelling over de grote veranderingen in de kunst en de cultuur die voortkomen uit mensen die de kont tegen de welbekende krib gooien. Het enfant terrible. De relatie tussen, kunst, cultuur, poëzie, filosofie en maatschappij. Alles vanuit culturele revoltes door nieuwe generaties..

2015 Middelgrote en kleinere tentoonstellingen

- n.t.b.

2.3 Activiteitenbeleid

Rijksmuseum Twenthe zal de komende jaren een zeer uitgebreid activiteitenprogramma ontwikkelen. Musea ontwikkelen zich steeds meer tot ontmoetingsplekken. De meest succesvolle musea hebben een zeer uitgebreid programma. Door dit programma komt het museum keer op keer in de publiciteit en daarnaast zullen steeds grotere groepen mensen zich verbonden voelen met het museum. Activiteiten zullen, mede gezien de perifere ligging van het museum in Nederland, vooral een regionaal publiek trekken.

- Herfsttooi 2.0 - festival van de verbeelding - jaarlijks terugkerend festival, voortbordurend op een bloemen en plantenpresentatie in de jaren zestig en zeventig, nu vooral een open podium voor creatief en innovatief twente
- De Twentse Salon - met ingang van 2013 een regelmatige zondagbijeenkomst rond kunst, literatuur, en wetenschap. Aktuele maatschappelijke thema's.
- Hemd van het lijf - maandelijkse bijeenkomsten waarbij boeiende gasten de bezoekers helpen anders naar kunst te kijken.
- Cursussen - bij voorkeur in samenwerking met andere partijen - bv tekencursussen of filmcursussen rond tentoonstellingen.
- Debatten, discussiebijeenkomsten, vertoningen allerhande - allemaal in samenwerking met partijen zoals Concordia, TETEM en TwentseWelle en ArtEZ.
- Een breed palet aan activiteiten in samenwerking met partners, zoals de ondernemers van de businessclub.

Om dit omvangrijke activiteitenprogramma te kunnen bergen zal de gobelinzaal heringericht worden als een permanent auditorium waarin ook kleinere collectiepresentaties worden ondergebracht. Daarnaast zal zaal 10, een zaal die eind jaren zeventig is bijgebouwd en die nu in gebruik is als tijdelijke opslag, in gebruik genomen worden als speciale educatieve en cursusruimte. Als een lab waar het publiek zelf aan de slag kan.

3. De branding

3.1 Het merk Rijksmuseum Twenthe

Rijksmuseum Twenthe is een museum voor oude en moderne kunst. In die hoedanigheid kiest het ervoor zich te afficheren als het ‘Museum van de verbeelding’. Verbeelding stelt het museum in staat zich te verbinden met andere creatieve disciplines. Maar verbeelding is ook een groot en enigszins abstract begrip en zal de komende jaren als merkboodschap verder geladen worden. Rijksmuseum Twenthe wil een in alle opzichten innovatief museum zijn. Het museum loopt voorop in de beeldende kunst; in de digitale wereld en in technologisch opzicht. Het museum is voortdurend op zoek naar perspectieven om het bestaande opnieuw te bezien. Het tonen van het nieuwe en het anders belichten van het bekende. Dát is de verbeelding en dat is de boodschap waarmee wij onszelf in nationale context kunnen onderscheiden.

Van wie is het museum eigenlijk? Wie voelt er zich mee verbonden? Enerzijds de bezoekers uit het hele land natuurlijk, die voor de tentoonstellingen komen. Maar Rijksmuseum Twenthe komt voort uit de regionale gemeenschap en wordt daar nog steeds sterk door gedragen. Rijksmuseum Twenthe zal de komende jaren grote inspanningen leveren om iedereen - landelijk én regionaal - het gevoel te geven dat *Rijksmuseum Twenthe, Ons Rijksmuseum* is.

De in verband van Rijksmuseum Twenthe vaak genoemde tegenstelling tussen regionaal en landelijk belang is een contraproductieve schijntegenstelling. Slechts een museum dat sterk door de regio gedragen wordt kan internationaal van belang zijn.

3.2 Content marketing

In een wereld waarin de mens overstelpt wordt met voortdurende reclame-boodschappen blijven vooral de grote spelers over. In het visuele en verbale geweld kunnen de meeste musea en zeker de kleinere en middelgrote musea zich moeilijk staande houden. Daarbij is het media-landschap enorm gefragmenteerd geraakt. Dat betekent dat traditionele advertentiecampagnes voor instellingen zoals musea te duur worden en te weinig opleveren. Rijksmuseum Twenthe kiest er daarom voor om de beschikbare budgetten zo slim mogelijk in te zetten en zich vooral op vernieuwende content marketing te richten. Het museum zal zich de komende jaren sterk maken voor campagnes via de sociale media. Maar ook zullen er veel meer goede inhoudelijke films/trailers worden gemaakt die via Youtube en dergelijke zullen worden verspreid. Voorts zal er veel samenwerking worden gezocht met mediapartners waarbij relatief bescheiden bedragen geïnvesteerd hoeven te worden voor goede, inhoudelijke aandacht. Met Tubantia en RTV Oost is Rijksmuseum Twenthe hier inmiddels mee begonnen. De beschikbare middelen zullen ondermeer ingezet worden voor het inhuren van bloggers en anderen die toegang hebben tot de vele media. In het visiedocument is hier ook het e.e.a. over geschreven.

De digitale aanwezigheid van het museum op heel veel verschillende plekken op het web wordt steeds belangrijker. Rijksmuseum Twenthe zal de komende jaren werken aan een uiterst vernieuwende website waarbij bezoekers niet alleen van alles te weten kunnen komen over tentoonstellingen in het museum, de eigen collectie en museumactiviteiten maar die tevens functioneert als toegangspoort tot allerlei andere websites en digitale informatiebronnen rond ‘de verbeelding’. De site van Rijksmuseum Twenthe zal een journalistieke rol spelen voor het publiek. Het wordt de digitale hub naar de wereld van de kunst in veel bredere zin.

3.3 samenwerkingen

Samenwerking is een kernbegrip in het businessplan van Rijksmuseum Twenthe. Samenwerking kan meerdere doelen dienen:

- efficiency-verbetering door samen te werken met andere organisaties op het gebied van de backoffice, diensteninkoop etc.
- kwaliteitsverbetering door stelselmatig samen te werken met de grootste specialisten op de inhoudelijke gebieden waar het museum activiteiten onderneemt
- gezamenlijk met andere musea en culturele of maatschappelijke instellingen tentoonstellingen en activiteiten organiseren
- stimuleren bruikleenverkeer tussen Nederlandse musea onderling in het kader van de Collectie Nederland
- verbetering van de marketinginspanningen door samenwerkingen met aanvullende toeristische en recreatieve voorzieningen

De samenwerking van Rijksmuseum Twenthe gebeurt op meerdere niveaus of beter gezegd in meerdere cirkels:

- Roombeekverband. Roombeek is de wijk in Enschede waar meerdere culturele instellingen werkzaam zijn, zoals de kunstacademie ArtEZ, Kunstruimte Tetem, Concordia en TwentseWelle. De vijf cultuurinstellingen hebben elkaar gevonden op het “kruispunt van kunst en technologie”. Met deze instellingen zal ondermeer samengewerkt worden op het gebied van programmering, marketing en mogelijk shared services.
- Stad en regio. Enschede en Twente zijn thuis voor veel innovatieve en creatieve bedrijven en instellingen. Te denken valt ondermeer aan Saxion Hogeschool en Universiteit Twente. Zeker de Universiteit Twente heeft veel spin off aan creatief ondernemerschap. Verder biedt deze regionale cirkel ook mogelijkheden voor samenwerking op natuur- en cultuurtoeristisch gebied.
- Euregio. Enschede en Twente maken deel uit van Euregio. Dit samenwerkingsverband met onze Duitse burens lijkt ook vele mogelijkheden tot samenwerking te bieden. Niet in het minst met de net over de grens gelegen musea.
- Het landsdeel Oost-Nederland. Samenwerking met de provincie biedt het museum grote kansen. En ook met instellingen zoals Museum De Fundatie, Kröller-Müller Museum en het Museum voor Schone Kunst in Arnhem. De kunstacademie ArtEZ met vestigingen in Arnhem, Zwolle en Enschede biedt natuurlijk ook vele kansen.
- Nationaal. In nationaal verband heeft het museum al vele samenwerkingen met andere musea, zoals Museum Boijmans, Rijksmuseum, Naturalis, Dordrechts Museum etc. Die samenwerkingen worden de komende jaren nog flink geïntensiveerd. > o.a. met Boijmans, Naturalis, Dordrechts Museum, RKD en Van Mander instituut
- Internationaal. Samenwerkingen staan gepland of hebben recent al plaats gehad met Tate Britain in Londen, met Nationalmuseum in Stockholm en het Groeninge Museum in Brugge. Samenwerking wordt op afzienbare termijn ook voorzien met enkele Amerikaanse en Duitse musea.

3.4. De uitstraling van het museum pand

Rijksmuseum Twenthe is een monumentaal pand - een pand dat in de jaren twintig van de vorige eeuw is ontworpen met als referentiekader historische gebouwtypes zoals een burcht en een klooster met een binnenplaats. Dat paste goed bij de toen heersende ideeën over kunst als het hogere en het goede - dat wat buiten en boven de normale samenleving stond. Aan de buitenkant is het pand nooit verbouwd en daarom komt het nog altijd gesloten over. Aangezien het museum de eerstkomende jaren vooral wil inzetten op de programmering zal het pand voorlopig niet uitgebreid kunnen worden. Wel is het de bedoeling om op zo kort mogelijke termijn wat aan de uitstraling van het pand te doen en het vriendelijker en toegankelijker te maken. Te denken valt aan een programmering op de binneplaats.. Volgend jaar zullen de jaren geleden gesloten luiken letterlijk weer worden geopend. Er komen nieuwe banieren die duidelijk maken wat men binnen kan verwachten en de entreepartij die als een groot obstakel wordt ervaren zal opnieuw vormgegeven worden. De bezoeker die eenmaal binnen is moet gastvrij onthaald worden. Op de zalen staan banken waar je lekker in weg kunt zakken en het museumcafé moet als een traktatie voelen. Het museum zal zich zo letterlijk mogelijk openen naar de stad en naar het publiek.